

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De grauitate Orationis. Capvt XXIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

ἀληθινός λόγος

Hermogene ἀληθινός λόγος. oratio scilicet, in qua vera, simplices, ac nuda omnes sunt sententiae, sine vlla artis affectatione, quae saltem appareat: cuius usus ad persuadendum est maxime efficax, ad delectandum autem nihil, aut parum habet suavitatis.

De grauitate Orationis.

CAPVT XXIX.

Gravitatis omnes amatores.

Gravitatem dicendi omnes affectant, natura ipsa ad ea, quae sublimia sunt propensione quadam impellente: Verum grauitatis viam non omnes norunt, quo fit, vt potius in inflatum dicendi genus multi prolabantur, quam assurgant ad solidam speciem maiestatis.

εὐμνότης.

Haec grauitas à Græcis εὐμνότης appellatur, spirat enim aliquid augustum, & animòs magnificentissima quadam rerum specie totos implet, & rapit: Constat autem rebus, & verbis, neque enim licet grauitatem in leuibus clausulis sectari, nisi quis ineptias effutire velit: Grauia primum oportet esse argumenta, per quae grauitas orationis excurrat. Sunt verò illa in quatuor distincta species, vt in hunc locum notauit Hermogenes. Primum sermones de Deo grauissimi sunt omnium, non quales à Poetis finguntur ineptiarum plenissimi: sed qui ex optima veritatis disciplina proficiscuntur. Graue est illud Platonis, vbi ita agit de Deo. Α γὰρ ὁθεὶς ἦν, ἀγαθὸν δὲ οὐδὲν ἔγγινετο φρόνησιν. Bonus erat, bono verò nullam ob rem inest inuidia. Hæc Cicero mirificè insinuat in Miloniana, vbi Clodium fato quodam, & Dei voluntate interfectum eum cupiat ostendere, altius è Philosophia repetit de prouidentia Dei sermonem, & ad forense dicendi genus accommodat incredibile orationis magnitudine, & suauitate.

Gravium argument. 4. species. Hermog. περὶ ιδ. lib. 1.

Deus. Plato in Etmag.

Prouidentia Dei.

(Est, est profecto illa vis neque in his corporibus, atque in hac imbecillitate nostra, inest quiddam, quod vigeat, & sentiat, & non inest in hoc tanto naturæ tam præclaro motu. Nisi forte idcirco esse non putant, quia non apparet, nec cernitur, perinde quasi nostram ipsam mentem, qua sapimus, qua prouidemus, qua hæc ipsa agimus, & dicimus, videre, aut planè qualis, aut vbi sit, sentire possumus, ea vis est, ea est igitur, quæ sæpè incredibiles huic vrbi felicitates, atque opes attulit, & cætera.

In secundo genere grauitatis sunt, quæ ad

yniuersi naturam, & mundi ceconomiam attinent, quæ vbi splèdida, & illustri oratione explanantur, speciem ingenerant admirabilitatis. Sic in Plato in Timæo. ἢ τὸ παντὸς περιόδου, ἐπειδὴ συμπεριέλαβε τὰ γένη κυκλοστροφῆς οὐρα, &c. Cic. in Somnio. (Noem tibi orbibus, vel potius globis connexa sunt omnia: quorū vnus est cœlestis extimus, qui reliquos omnes complectitur, summus ipse Deus arcens, & continens cæteros, in quo infixi sunt illi, qui voluntur stellarum cursus sempiterni, cui subiecti sunt septem, qui versantur retro, contrario motu, atque cœlum, ex quibus vnum globum possidet illa, quam in terris latitudinam nominant, & cætera.

Mundum res naturales grauitatem affert orationi

Synef. hymn. 1.

Sic Synesius in hymnis. Πολυκύμων Ἰεῦ θλάς, Ἐκάλο Ἰενοῦτον αἰθῆρ, Πυρὸς ἐμβεβῶς ἀέθρα, Ἴνα κυδῆμα Σελάννα, Πομάσαν ἀντροχὰ τέμνη, Φλαῦαντις ἠὲ λυλ, Τεξίτ δόρσον αἰθερ, Ἴγνις ἰνσιδὲν ἰσμίτῃ, Ὑβὶ ἐλαρίσσιμα λυλῃ, Ἴμυμ ὀρβὲν σέκατ.

Tertio grauia sunt, quæ natura ad diuinitatem accedunt, qualia sunt, quæ de immortalitate animæ, & iustitia differuntur: Sic apud Platonem de lege, νόμος ἐστὶν εὐρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν, & cætera eiusmodi ἀξιώματα, atque γνωμολογίαι, quæ eo plus habent auctoritatis, quo ex grauioribus fluunt auctoribus.

Lex immutabilis

Quarto, quæ humana sunt, sed magna sensu, & opinione hominum, vt bella, expeditiones, pompa, triumphus, & cætera id genus.

Ex his patet, quàm latum dicendi campum habeant sacri oratores, quibus omnes de Deo, & diuinis rebus instituuntur sermones, è quibus orationis grauitas ingens potest assurgere. Et hoc in materia. Genus tractandi potissimum spectatur in figuris, & verbis simplicibus; Figura, seu virtutes grauitatis comites sunt asperitas, vehementia, splendor, vigor, circumducta loquutio, quæ omnia in Demosthene, & Cicerone peculiariter quodam modo continent.

N.N.

R. N.

Gravitas Aristides περιειρημένους eandem dieis eribus
quibus constare rebus γνόμῃ, χήματι, ἰπαγγιλίῃ. hoc est
sensibus magnificis, figuris appositis, dictione le-
vissima.

De asperitate.

CAPVT XXX.

Asperitas
quid?
Hermog. de
id. l. 1.
Demost. h.
περι τῆς
ἀλλωκίῃς.
Asperitas
Demosth.

Idem 4.
Philipp.

Asperitatis
considerata
ratio esse
debet.
Non conne-
nit adol. s.
sentibus.

Nobilium
genus irri-
tabilis.

Asperitas
Cicronis
prudens.
Cicero. 1.
Philipp.

Τριχῆτος Asperitas in sententijs spectatur,
& verbis. Sententiæ asperæ sunt, quæ mag-
narum personarum habent reprehensionē cum
licentiā & εὐθεροσομίᾳ. αὐτὴν μείζονων προ-
σώπων ἐπατιμῆσιν ἐχέουσα ἀπὸ λένος τῆ ἐλατ-
τόνων προσώπων ἀπαρὰ γὰρ ἀλλοτρίων, inquit Her-
mogenes. Tale est illud Demosthenis. Εἴπερ
τοῦ ἐγκέφαλον ἐν τῆς κροτάφοις ἀλλὰ μὴ ἐν
ταῖς πτέρυγαις καταπεπτημένον φορεῖτε.
Si modò cerebrum intra capitis septa, non
in calcibus pedum occultatum, & quasi or-
pessum haberetis. Et Ἀλλὰ Μανδραγόραν πε-
παιδῶσιν ἢ τοι φάρμακον ἄλλο ταῦτον εἰκόνα-
ρον ἀνθρώποις. Similes videmur ijs, qui Man-
dragoram, aut aliquod huiusmodi poculū ex-
hauserunt. Hæc paulo duriora, nec omnibus
oratoribus, maximè verò adolescentibus imi-
tanda. Hæc in ore grauium personarum erunt
fulmina: quæ si ab alijs nulla auctoritate præ-
ditis dicantur, erunt è pelui fulgura, & inge-
nia potius efferaunt, aut etiam si res tulerit,
risum excitabunt, quàm immoderatis affecti-
bus medeantur. Tenaces sunt omnes sui iuris,
ac honoris, nec æquis auribus patiuntur se cō-
tēni: maximè verò, qui sibi oñ dignitatem cupi-
unt honorem haberi, teneras nacti sunt auricu-
las, quas facillè est irritare, placare difficile. At-
que in eo artificiosior est Demosthene M.
Tullius, qui in reprehensione grauium perso-
narum, aculeatam orationem, magna statim
prudentiā mitigat. Hæc aspera sunt contra ig-
nauiam grauiissimi senatus dicta. (An me cen-
seis P. C. quod vos inuiti sequuti estis decre-
turum fuisse, vt Parentalia cum supplicationi-
bus miscerentur? vt inexpiables religiones in
rempub. inducerentur? vt decernerentur sup-
plicationes mortuo? deinde, Ego verò eam
sententiā dixissem, P. C. vt me aduersus
Populum Rom. si quis accidisset grauior reip.
casus, si bellum, si morbus, si fames, facillè pos-
sem defendere, quæ parim iam sunt, partim
iuncto ne impendant.) Verum grauiā, & as-

pera statim leniuntur. (Sed hoc ignoscant Dii
immortales velim, & Populo Ro. qui id non
probat, & huic ordini, qui decreuit inuitus)
Quid hæc oratione excelsius? quid ad castigand-
um mitius? est ita tamen suauius, vt sit fortis,
& salubris. Adde aliud genus asperitatis. (Quod
si iam, (quod Dii omen auertant) fatum extre-
mum reipub. venit: quod gladiatores nobiles
faciunt, vt honestè decumbant, faciamus nos
principes orbis terrarum, gentiumq; omnium,
vt cum dignitate potius cadamus, quàm cum
ignominia seruiamus.) Vides vt asperitas, hic
honestissimo titulo mitigatur. Longè illa mag-
is persuadent, quàm quæ habet Demosthenis
grauitas, Mandragoram bibifliss, aut cerebrum
in calcibus haberetis.

Asperitatem istam comitantur, vt notat Her-
mogenes χήματα προσωπτικῆ figura imperatiuæ,
& interrogatiuæ: vt, facite, auferte, tegite, &
Εἶτα Οὐρανιοῖσι τὸ μέλλον προσέειπεν, ὑμεῖς
καὶ ὄντες Ἀθηναῖοι ταῦτο τῆτο οὐχὶ φυλάξετέ.
Olynthij igitur possunt in futurum prospicere,
vos autem cum sitis Athenienses non potestis
hæc cauere?

Ex eo gaudet hæc virtus incisus, quæ rotat,
cum magna celeritate. Οὐκ ἐμβρομέθα οὐκ ἐ-
ξίμεθ, οὐκ ἐπὶ τὴν ἐκείνου πλεουόμεθα. Non
classeni conscendemus? non exhibimus? non in
illius regnum nauigabimus? Verba quoque
debent esse grandia, & aspera, sine vlla expoli-
tionis affectatione. Nihil enim tam à ratione a-
licnum, quàm in istis incensis obiurgationi-
bus lenocinantis facundia quætere delicias. I-
taque Thucidides de industria, vt notat De-
metrius Phalceus, affectat asperitatem, & tam
plerumque durus est, vt videatur quasi tor-
rens ad scopulos allidi.

Hæc virtus magnorum est authorum, non
cuius semper imitanda, maximè verò iu-
uenibus, à quorum ætate videretur aliena. Quan-
quam alia in sacris concionibus apud populum
ratio, apud quem verba etiam grauior, & honestè
dicta, plerunq; tantum possunt, ac si corio
elephanti aciculam impingas, arguendum, in-
crepandum, vt Dei spiritus suggererit, cum
omni tamen patientiā, & prudentiā, cuius sale,
nisi verba, & actiones condita fuerint, parum
certè proficiunt. Præpotens ille Deus, qui a-
pud sanctum Iob facit ventis pondus, armat
oratores, & linguas concionatorum, maximè
eorum, quos huic muneri destinavit, & quibus
per Esaiā dixit, in gutturo tuo sit tuba, quasi a-

Philipp. 5.

Asperitatis
figura, &
adiuncta.

Figura im-
peratoria.

Incisa pro-
pria asperi-
tatis.
Dem. 11.
Phil. pp. 3.

Asperitas
concionum
quæ?

Esai. 3.

quasi a-